

Reilu kauppa ry:n lausunto koskien: **UJ 33/2025 vp - U 13/2025 vp**, valtioneuvoston U-jatkokirjelmä komission Omnibus I -ehdotuksesta

Reilu kauppa ry kiittää mahdollisuudesta lausua ja keskittyy lausunnossa **yritysvastuudirektiiviä ja huolellisuusvelvoitetta** koskeviin kohtiin (COM(2025) 81 final). Tässä vaiheessa neuvotteluja pidämme olennaisimpana:

- **Säilyttää huolellisuusvelvoitteen riskiperustaisuus ja tiedonkulku (Artikla 8).**

Emme kannata U-jatkokirjelmässä esitettyä neuvoston yleisnäkemyksen mukaisen lähestymistavan tukemista. Sen sijaan Suomen tulee pitäytyä alkuperäisen direktiivin lähestymistavassa ja tukea parlamentin kantaa, jossa haitallisten vaikutusten selvittäminen ei rajautuisi suoriin liikeympäristöihin. (*Artikla 8 – Haitallisten vaikutusten tunnistaminen*)

Tietopyyntöjen osalta Suomen tulee pitäytyä neuvoston yleisnäkemyksessä ja vastustaa rajoituksia yritysten mahdollisuuksiin pyytää tietoja liikeympäristöiltään. (*Artikla 8 – Tietopyynnöt liikeympäristöille*)

Riskiperustaisuus ja tiedonkulku kuuluvat olennaisesti OECD:n kuusiportaiseen huolellisuusvelvoitteeseen ja ovat hyödyllisiä sekä suurille että pk-yrityksille ja alkutuottajille, koska ne mahdollistavat resurssien kohdistamisen sinne, missä ihmisoikeus- ja ympäristöriskit ovat suurimmat – ilman vähäriskisempien yritysten kuormittamista tietopyynnöillä.

- **Säilyttää soveltamisala (Artikla 2)**

Emme kannata U-jatkokirjelmässä esitettyä tukea direktiivin soveltamisalan rajan korottamiselle. Komissio ei ole esittänyt muutoksia soveltamisalan kynnysarvoihin (1 000 henkilöä + 450 miljoonan euron liikevaihto). Suomen ei tule hyväksyä soveltamisalan kaventamista entisestään, sillä valtaosa eurooppalaisista yrityksistä on jo direktiivin soveltamisalan ulkopuolella.

Suosittellemme, että suuri valiokunta kirkastaa Suomen kannan sellaiseksi, että se tukee alkuperäisiä yritysvastuudirektiiville asetettuja kestävyystavoitteita ja vaikuttavuutta eikä kavenna vastuullisesti toimivien suomalaisyritysten mahdollisuutta saada kilpailuetua. Näkemyksemme on, että Omnibus I -muutokset ovat kokonaisuudessaan tarpeettomia.

Laajempi kuvaus Reilu kauppa ry:n näkemyksistä

1. Riskiperustainen huolellisuusvelvoite ja tiedonkulku säilytettävä (artikla 8)

- Suomen tulee puoltaa riskiperustaisuuden säilyttämistä yritys vastuudirektiivissä. Huolellisuusvelvoitteen tulee olla kv-standardien mukaisesti **riskiperustaista ja kattaa koko toimitusketjun** eikä rajoittua vain suoriin liikekumppaneihin (Tier 1), kuten komission esityksessä ja neuvoston yleisnäkemyksessä. Näin resurssit voidaan kohdistaa korkean riskin toimijoihin, eikä vähäriskisiä toimittajia kuormiteta tarpeettomasti.
- Suomen tulee vastustaa rajoituksia yritysten mahdollisuuksiin pyytää tietoja liikekumppaneiltaan.

Yritysvastuudirektiivi tulee pitää linjassa kansainvälisten yritys vastuustandardien kanssa. Suomi on sitoutunut edistämään YK:n yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevia ohjaavia periaatteita ja OECD:n asianmukaisen huolellisuuden velvoitetta, joissa riskiperustaisuus on keskeistä.

Suomalaisyritykset pitävät riskiperustaisuutta hyvänä lähtökohtana. Yritysten mukaan se mahdollistaa toimien kohdistamisen vakavampiin ihmisoikeusvaikutuksiin tuotantoketjussa ja auttaa pitämään kokonaisuuden hallittavana myös liiketoiminnan näkökulmasta. Tämä käy ilmi FIBSin, Reilun kaupan ja Threifold Sustainability lokakuussa julkaisemasta [selvityksestä](#), johon osallistui yli 60 yritystä.

Riskiperustaisuuden säilyttämisen puolesta vetosi lokakuussa myös suuri kansainvälinen joukko [sijoittajia ja yrityksiä](#) (mm. S-ryhmä, Paulig, Lindex, Nordea, Nokia, Fortum, Pihlajalinna, Ruohonjuuri, yritys vastuuverkosto Amfori sekä Fairtrade). He vaativat EU-päättäjiä lisäksi varmistamaan, että rakentava tietojenvaihto kestävyysseikoista yritysten välillä on jatkossakin mahdollista.

Valtioneuvoston aiemmassa kannassa komission Omnibus I -ehdotukseen korostettiin sitä, että yritys vastuudirektiivissä tulisi huomioida riskiperustaisuus sekä varmistaa, että se rakentuu edelleen OECD:n toimintaohjeiden kuusiportaisen huolellisuusprosessin varaan.

Neuvoston näkemykseen päätyi kuitenkin komission ehdotuksen kanssa samantapaisen kannan, joka rajaisi huolellisuusvelvoitteen pääsääntöisesti yritysten suoriin liikekumppaneihin (Tier 1). Tämä raja on ongelmallinen, sillä se mm. velvoittaa yritykset kohdistamaan toimia ja resursseja tuotantoketjussa kohtiin, missä riskit tyypillisesti eivät ole kaikkein suurimmat. Vastuullisesti toimiville yrityksille tämä tarkoittaa resurssien tuhlausta ja lisää hallinnollista taakkaa, koska lakisääteisten velvollisuuksien lisäksi ne tulisivat edelleen noudattamaan riskiperustaista huolellisuusvelvoitetta syvemmällä tuotantoketjussaan. Sen sijaan yritykset, joiden vastuullisuustyö on puutteellista, hyötyvät rajauksesta.

Parlamentin kannassa esitetään riskiperustaisuuden säilyttämistä. Parlamentin esittämä hyvin tiukka rajoitus yritysten mahdollisuuksiin pyytää tietoa liikekumppaneiltaan (value chain cap) on kuitenkin erittäin ongelmallinen. Tietopyyntöjen rajoittaminen toimitusketjuissa ehdotetulla tavalla on haitallista, sillä se vähentäisi entisestään läpinäkyvyyttä, jonka kanssa suuri osa yrityksistä kamppailee. Lisäksi se saattaisi heikentää pk-yritysten, kuten pienviljelijöiden, asemaa. Tietopyyntöjen osalta Suomen tulee puoltaa neuvoston näkemystä.

2. Liikesuhteen keskeyttämisen oltava väliaikaista (artiklat 10 ja 11)

Parlamentin kannassa on lisätty liikesuhteen keskeyttämiseen sana ”temporary”. Suomen tulee tukea parlamentin kantaa, jonka mukaan liikesuhteen keskeyttämisen tulee olla väliaikainen, sekä edellyttää sidosryhmien/oikeudenhaltijoiden kuulemista ennen liikesuhteen väliaikaista keskeyttämistä. Väliaikaisuus on tärkeää, koska ilman sitä on vaara, että yritykset keskeyttävät suhteet pk-yrityksiin ja pieniin toimijoihin, kuten pienviljelijöihin, ennakoimattomasti ja heikentävät merkittävästi niiden markkinoille pääsyä.

3. Soveltamisalaa ei tule kaventaa (artikla 2)

Sekä neuvosto että parlamentti esittävät merkittäviä kavennuksia direktiivin soveltamisalaan. Valtaosa eurooppalaisista yrityksistä (noin 99 prosenttia) on kuitenkin jo nyt voimassa olevan yritys vastuudirektiivin soveltamisalan ulkopuolella. Komissio ei ole esittänyt muutoksia soveltamisalan kynnysarvoihin (1 000 henkilöä + 450 miljoonan euron liikevaihto). Suomen ei tule hyväksyä soveltamisalan kaventamista entisestään.

4. Sääntelyn yhdenmukaistamisessa puolustettava neuvoston yleisnäkemyistä (artikla 4)

Neuvosto yhtyi kannassaan komission ehdotuksiin sääntelyn yhdenmukaistamisen tasoon tehtäviksi muutoksiksi. Parlamentti puolestaan esittää muita pidemmälle menevää harmonisaatiota, joka kattaisi artikkelit 6–16. Toisin kuin komissio ja neuvosto, parlamentti haluaisi poistaa direktiivistä myös eksplisiittisen maininnan siitä, että jäsenmaat voivat halutessaan ottaa käyttöön tiukempia säännöksiä, jotka poikkeavat yhdenmukaistamisen ulkopuolelle jäävissä kohdissa säädetyistä säännöksistä. Suomen tulee puolustaa neuvoston näkemystä eikä tukea yhdenmukaistamisen tason laajentamista.

Taustaa

Reilu kauppa ry edistää reilua kauppaa Suomessa ja Baltian maissa lisensoimalla Reilun kaupan merkkiä, kouluttamalla ja tekemällä vaikuttamistyötä sekä toteuttamalla Reilun kaupan viljelijöitä ja työntekijöitä tukevia kehitysyhteistyöhankkeita Afrikassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Olemme edistäneet yritys vastuuta toimitusketjuissa yli 20 vuotta.

Pienviljelijät tuottavat valtaosan maailman kahvista, kaakaosta, puuvillasta, banaaneista, riisistä ja teestä. Heitä edustavat järjestöt kertoivat [huhtikuisessa kannanotossaan](#), miten monin eri tavoin yritys vastuudirektiiviin ehdotetut Omnibus I -muutokset olisivat [600 miljoonalle pienviljelijälle](#) haitallista.

Komission sääntelyn yksinkertaistamistavoitteen sijaan nyt on käynnissä sääntelyn purkaminen, joka on sekä tarpeeton että jättää huomioimatta yritysten tarpeet ja toiveet. Komissio on kertonut haluavansa vähentää hallinnollista taakkaa säilyttäen samalla vaikuttavuuden, mutta ehdotus uhkaa johtaa päinvastaiseen lopputulokseen: paperityö säilyisi, mutta toimilla ei enää puututtaisi toimitusketjujen ihmisoikeus- ja ympäristöriskeihin.

Suomen tulee huolehtia, että direktiivi säilyy sellaisena, että se ohjaa yrityksiä tekemään riskiperustaista vaikutusten arviointia koko toimitusketjussa, käymään vuoropuhelua haavoittuvassa asemassa olevien sidosryhmien kanssa huolellisuusprosessin kaikissa vaiheissa ja tekemään pitkäjänteistä yhteistyötä toimitusketjun kanssa.

Lisätiedot

Josetta Nousjoki, vastuullisuusjohtaja, Reilu kauppa ry

Puh. 040 5774773, josetta.nousjoki@fairtrade.fi

Reilu kauppa ry on osa kansainvälistä verkostoa, johon kuuluvat Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan tuottajaverkostot, ympäri maailman toimivia Reilun kaupan järjestöjä sekä kattojärjestö Fairtrade International. Reilun kaupan tuotteita viljellään 75 maassa ja myydään yli 140 maassa.